

Taide 2060

Toimijalähtöisellä skenaarioanalyysillä

Opinnäytetyöesityelmä

Medialaboratorio 23.11.2009

Jukka Liukkonen

Tutkimusongelma

- ✘ Millainen taiteen tulevaisuus voisi olla?
- ✘ Miten taiteen tulevaisuutta voi tutkia?
- ✘ Ongelmat:
  - Taiteen tyylit ja sisällöt rakentuvat aikaisemman taiteen kertymän päälle
  - Toisinsanoen: taide on kumulatiivista
  - Taiteen tekniikoita ei voi rajata vain taiteilijatarvikkeisiin

Tavoitteet

- ✘ Taiteen mahdollisten tulevaisuuskuvien kartoittaminen
- ✘ Taiteen tulevaisuustiedon siirto taiteilijoille
- ✘ Taiteilijoiden aktivointi toimintaan
  - Omiin asioihin vaikuttaminen
  - Taidepolitiikan vaikutukset taiteen tekemiseen
- ✘ Toimijalähtöisen skenaarioanalyysin kehittäminen

Metodologia

- ✘ Skenaarioanalyysin toimijälähtöinen variaatio
  - Ei vain kirjallisuutta, myös 8 haastattelua
- ✘ Toimijälähtöisyys uusi lisä:
  - Haastattelun pohjalta kirjoitettiin minämuotoiset taidekäsitteet haastatelluille
  - Skenaarion pohjalta luotiin tulevaisuuden taiteilijoille omat taidekäsitteet
  - Haastattelutuloksia hyödynnettiin muuttujissa

Analyysin toteutus 1

- ✘ Tutkimuskohteen määrittely
  - ”taidekäsitteksen tulevaisuus”
- ✘ Kohteen mahdollisten tilojen määrittely
- ✘ Skenaarioluonnosten määrittely valittujen tilojen pohjalta:
  - 1. kuvataide katoaa
  - 2. taide muuttaa muotoaan
  - 3. taide marginalisoituu maan alle
  - 4. taiteen asema vahvistuu

Analyysin toteutus 2

- ✘ Suoritetaan haastattelut
  - Kartoitetaan yleistä näkemystä sekä haastateltavien omaa suhtautumista
- ✘ Laaditaan haastattelutulosten pohjalta lopulliset skenaariot sekä tulevaisuuden taiteilijoiden taidekäsitykset:
  - Osallistujien taidekäsitystä luonnehditaan
  - Itsereflektio: oman näkemyksen esittäminen
  - Tulevaisuuden taiteilijoiden taidekäsitykset

Analyysin toteutus 3

- ✘ Arvioidaan haastattelun onnistumista ja skenaarioiden todennäköisyyttä
- ✘ Laaditaan johtopäätökset
- ✘ Tutkimukselliset jatkokysymykset

Haastattelut

- ✘ Aineistohaastatteluun valitut opiskelijoita ja vastavalmistuneita nuoria taiteilijoita
  - Tulevaisuuden toimijat luovat tulevaisuuden
- ✘ 5 aineistohaastattelua
  - 3 tunnetusti sanavalmiita
  - 2 ennalta tuntemattomia
- ✘ 3 taustahaastattelua
  - 2 professoria ja 1 jatko-opiskelija

Haastatteluiden toteutus

- ✘ Epästrukturoitu haastattelu
- ✘ Aikaa ei rajattu = "take all the time you need"
  - Haastatteluiden kestot 30 min – 3,5 h
- ✘ Muutama keskeinen kysymys:
  - Miksi teet taidetta? Pyritkö johonkin? Mistä taiteilija-identiteetti rakentuu? Millaista uskot kuvataiteen tekemisen olevan vuonna 2060?

Miksi uusi menetelmä?

- ✘ Skenaarioanalyysillä on helpompi siirtää tulevaisuustietoa taiteilijoille
  - Kaaosteoriaan pohjautuva ja evolutionaristinen tulevaisuudentutkimus ei olisi yhtä helposti ymmärrettävissä
- ✘ Samaistumispinta ja omien tekojen vaikutusten havaitseminen
  - ”Tarina taiteilijan elämästä”
  - Jos taiteelle tapahtuu A voi se johtaa tulevaisuudessa maailmaan B

Tulokset

- ✘ Skenaariot ja kuvitteelliset taiteilijat:
  - 1. Kuinka taide tapetaan?
    - IT-konsultti Noora Virtanen
  - 2. Taide muuttuu uskonnoksi
    - NEM-liikkeen jäsen Viktor Bor
  - 3. Hakkeritaide
    - Eläinoikeusaktivisti Paint Girl
  - 4. Haastattelussa esille nousseiden asioiden skenaario
    - Taidemaalari Lumi Arhinmäki
    - Taiteen asema vahvistuu -skenaario

Tulevaisuustaulukko

Kuvaus	Muuttajat			
Taiteen tarkoitus yhteiskunnalle	Itseisarvo: Taiteella on oma kieli ja mieli jota se saa rauhassa pohtia	Kilpailukyky: Taloudellinen menestys tarvitsee innovaatioita	Hyvinvointi: Taiteen tarkoitus on parantaa. Taiteilija on konsultti.	Propaganda: Jotta ihmiset ajattelisivat oikealla tavalla
Taiteilijoiden suhtautuminen taiteen tekemiseen	Taide on ammatti: ...Siinä missä muutkin. Ei tässä mitään erikoista ole.	<u>Social Engineering</u> : Muokataan yhteiskuntaa toimivammaksi	Intuitio: Taide lähtee syvältä ja sitä ei aina voi selittää.	Luokkayhteiskunta: Taide korostaa sitä että kuuluu parempiin piireihin.
Kenellä on ilmaisunvapaus	Vihreä vasemmisto: Yhtäläisesti pienillä ja suurilla toimijoilla sekä kansalaisilla	Talousliberalismi: Sillä jolla on rahaa ja joka ei kyseenalaista liikaa yhteiskunnan normeja	Poliisivaltio: Vain valtion johtajilla sekä heitä ja heidän viestiänsä tukevilla tahoilla	Anarkiaa ja suvaitsevaisuutta: Kaiken esittäminen on hyväksyttävää
Kuinka paljon ihmisillä on aikaa taiteelle ja harrastuksille	Vapaayhteiskunta: Kaikki aika on vapaa-aikaa, teknologia hoitaa kaiken	Taiteilijan erivapaus: taiteeseen voi keskittyä kokopäiväisesti	Klo 8-16 yhteiskunta: Vapaa-aika alkaa kello neljä ja päättyy aamulla	Ei lainkaan: Kaikki valveillaoloaika menee työhön
Ilmastonmuutoksen seuraukset Euroopassa	Ei seurauksia: Ilmastonmuutos torjutaan teknologialla	Eriarvoisuus: Länsimaat torjuvat vaikutukset eristäytymällä muista	Ilmastopakolaisuus: Suuria ihmisvirtauksia elinkelpoisiin maihin	Ekologinen romahdus: Kukaan ei liiku eikä ruokaa tai vettä ole
Maailman resurssien jakautuminen	Turbokapitalismi: Se kerää voitot ja raaka-aineet kuka ensin ehtii	YK:n ohjauksessa: Jaetaan eri toimijoille oikeudenmukaisesti	Suunnitelmatalous: Tuotantoa kontrolloidaan keskusjohdetusti	Syndikalismi: ihmisten pienet yhteisöt vaihtavat resursseja keskenään
Yleinen asenneilmasto eli suhtautuminen ympäristöön ja muihin	<u>Hedonismi</u> : Viis murheista! Elämä on lyhyt eli parasta nauttia siitä niin paljon kuin voi	Fasismi: Yhteiskunnassa on säädetty lait ja säännöt ja niitä pitää noudattaa	<u>Flower power</u> : Tee mitä haluat, mutta kunhan se on hyväksi muille ja luonnolle	<u>Profit</u> : Jos sillä voi tehdä rahaa ja voittoa, se on hyväksi kaikille
Tiedonvälitys	Hyvin nopea ja täysin hajautettu: Sosiaaliset verkostot ja internet	Valtokeskittymä: Suuret mediayhtiöt (<u>Almamedia</u> , <u>News corporation</u> jne.)	Paikalliset yhteisöt: Paikallislehdet, radio ja yhteisökokoukset	Eristäytyvät klaanit: Vaatii salasanan, pitää tuntea klaanin jäsen

Skenaariot

- ✘ Esittävät tekojen ja seurausten suhdetta, eivät kerro miten asiat menevät väistämättä
- ✘ Pohjautuvat tulevaisuustaulukon muuttujille
- ✘ Ovat kärjistettyjä tarinoita
- ✘ Ovat merkityksellisiä potentiaalisia kehityskulkuja jotka on hyvä nostaa esille
  - Esim: Dystopioita, riskejä ja utopioita

Skenaarion 3: Hakkeritaide tulevaisuustaulukko

Kuvaus	Muuttujat			
Taiteen tarkoitus yhteiskunnalle	Itseisarvo: Taiteella on oma kieli ja mieli jota se saa rauhassa pohtia	Kilpailukyky: Taloudellinen menestys tarvitsee innovaatioita	Hyvinvointi: Taiteen tarkoitus on parantaa. Taiteilija on konsultti.	Propaganda: Jotta ihmiset ajattelisivat oikealla tavalla
Taiteilijoiden suhtautuminen taiteen tekemiseen	Taide on ammatti: ...Siinä missä muutkin. Ei tässä mitään erikoista ole.	<u>Social Engineering</u> : Muokataan yhteiskuntaa toimivammaksi	Intuitio: Taide lähtee syvältä ja sitä ei aina voi selittää.	Luokkayhteiskunta: Taide korostaa sitä että kuuluu parempiin piireihin.
Kenellä on ilmaisunvapaus	Vihreä vasemmisto: Yhtäläisesti pienillä ja suurilla toimijoilla sekä kansalaisilla	Talouseliberalismi: Sillä jolla on rahaa ja joka ei kyseenalaista liikaa yhteiskunnan normeja	Poliisivaltio: Vain valtion johtajilla sekä heitä ja heidän viestiänsä tukevilla tahoilla	Anarkiaa ja suvaitsevaisuutta: Kaiken esittäminen on hyväksyttävää
Kuinka paljon ihmisillä on aikaa taiteelle ja harrastuksille	Vapaa-yhteiskunta: Kaikki aika on vapaa-aikaa, teknologia hoitaa kaiken	Taiteilijan erivapaus: taiteeseen voi keskittyä kokopäiväisesti	Klo 8-16 yhteiskunta: Vapaa-aika alkaa kello neljä ja päättyy aamulla	Ei lainkaan: Kaikki valvellaoloaika menee työhön
Ilmastonmuutoksen seuraukset Euroopassa	Ei seurauksia: Ilmastonmuutos torjutaan teknologialla	Eriarvoisuus: Länsimaat torjuvat vaikutukset eristäytymällä muista	Ilmastopakolaisuus: Suuria ihmisvirtauksia elinkelpoisiin maihin	Ekologinen romahdus: Kukaan ei liiku eikä ruokaa tai vettä ole
Maailman resurssien jakautuminen	Turbokapitalismi: Se kerää voitot ja raaka-aineet kuka ensin ehtii	YK:n ohjauksessa: Jaetaan eri toimijoille oikeudenmukaisesti	Suunnitelmatalous: Tuotantoa kontrolloidaan keskusjohtetusti	Syndikalismi: ihmisten pienet yhteisöt vaihtavat resursseja keskenään
Yleinen asenneilmasto eli suhtautuminen ympäristöön ja muihin	<u>Hedonismi</u> : Viis murheista! Elämä on lyhyt eli parasta nauttia siitä niin paljon kuin voi	Fasismi: Yhteiskunnassa on säädetty lait ja säännöt ja niitä pitää noudattaa	<u>Flower power</u> : Tee mitä haluat, mutta kunhan se on hyväksi muille ja luonnolle	<u>Profit</u> : Jos sillä voi tehdä rahaa ja voittoa, se on hyväksi kaikille
Tiedonvälitys	Hyvin nopea ja täysin hajautettu: Sosiaaliset verkostot ja internet	Valtokeskittymä: Suuret media-yhtiöt (Almamedia, News corporation jne.)	Paikalliset yhteisöt: Paikallislehdet, radio ja yhteisökokoukset	Eristäytyvät klaanit: Vaatii salasanan, pitää tuntea klaanin jäsen

Skenaarioiden pikaesittely

- 1. Kuinka taide tapetaan?
- 2. Taide muuttuu uskonnoksi
- 3. Hakkeritaide
- 4. Haastattelussa esille nousseiden asioiden skenaario

Skenaario 1: Kuinka taide tapetaan

- ✘ Kukaan haastatelluista ei uskonut taiteen katoamisen olevan mahdollista
  - Akateeminen kysymys: on silti tutkittava mitkä asiat saattaisivat johtaa tähän
- ✘ Kuvataiteesta tulee vain kauppatavaraa
- ✘ Taidekoulutus ja apurahajärjestelmät purettiin menestyksen vuosina
- ✘ 2060: Taloudellisesti kannattamatonta
- ✘ 2060: Nähdään ajanhukkana

Skenaario 2: Taiteesta tulee uskonto

- ✘ Teknologinen singulariteetti:
supertietokone ja nanobotit muuttavat
maailmaa jatkuvasti
- ✘ Kun kaikki on mahdollista ja mielikuvitus
on vain rajana... mutta mielikuvitusta ei
ole, vaan pelkkä rationaalinen kylmä
teknologinen maailma
- ✘ Taiteesta tulee uskonnon muoto koska se
on epärationaalista

Skenaario 3: Hakkeritaide

- ✘ Suuryritykset hallitsevat maailmaa
- ✘ Taiteilijat ja poliittiset aktivistit liittoutuvat kulutuskeskeistä egoismia vastaan
- ✘ Eettisyyden ja talouden rajojen pohtimista
- ✘ Kenelle kaupunkitila kuuluu:
  - Esim. Poliisit jahtaavat katutaiteilijoita jo nyt
  - Samalla mainostilaa voi ostaa mistä vain
- ✘ Nyky-yhteiskuntaa peilaava skenaario

Skenaario 4: haastatteluisissa esille nousseiden asioiden skenaario

- ✘ Lähtökohtana: mitä jos taiteilijoilla olisi parempi toimeentulo?
  - Vaatii taiteilijoiden puoluepoliittista aktivoitumista
- ✘ Muutos postmaterialistiseen vähän kuluttavaan yhteiskuntaan
- ✘ Taide osana arkea; taiteella merkitystä
- ✘ Havainnollistaa mitä taiteilijat voisivat saavuttaa yhteiskunnallisella aktiivoitumisella

Yhteenveto

- ✘ Taiteen tulevaisuus on kumulatiivista, mutta taidekäsitystä voidaan tutkia
- ✘ Opinnäytetyössä on 10 taidekäsitystä:
  - 5 haastatellun taidekäsitukset
  - Oma itsereflektio
  - 4 tulevaisuuden kuvitteellista taidekäsitystä
- ✘ Skenaariolla taiteilija osaa nähdä tekojensa seuraukset itselle ja taiteelle
- ✘ Tulevaisuuteen on mahdollista vaikuttaa